

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ι. ΚΟΝΤΟΣ

1^Η ΙΟΥΛΙΟΥ 1913
«Η ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΑΛΙΣΤΡΑΤΗΣ ΩΣ
ΕΚΦΡΑΣΗ ΕΘΝΙΚΗΣ ΔΙΚΑΙΩΣΗΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ
ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑΣ»

Σελίδες από την ένδοξη ιστορία της Αλιστράτης

Γιορτάζουμε σήμερα τα ελευθέρια της Αλιστράτης. Της Αλιστράτης της επαρχίας Φυλλίδος, του νομού Σερρών, η οποία αν και ως γεωγραφικός χώρος είναι μικρός, εντούτοις είναι πλούσιος σε ιστορικές αναμνήσεις, οι οποίες, τόσο στους παλαιότερους τείνουν να σβήσουν, αλλά και στους νεότερους είναι πιθανόν παντελώς άγνωστες. Της ιστορικής Αλιστράτης, η οποία πράγματι έχει να παρουσιάσει μια ιστορία ένδοξη, αλλά και πολύπτυχη. Μακρά και επίπονη. Γεμάτη δάφνες και δάκρυα, αίμα και ελπίδα. Μια ιστορία γεμάτη διδάγματα, φως και δύναμη. Της παιδευτικής Αλιστράτης, η οποία καθόλη τη διάρκεια της μακραίωνης δουλείας της υπήρξε εθνική και θρησκευτική έπαλξη του ελληνισμού και της ορθοδοξίας, τηλαυγής φάρος και ένα από τα σημαντικότερα πνευματικά κέντρα της Ανατολικής Μακεδονίας. Η γνώση της ιστορίας γενικά, αποτελεί τη βάση κάθε περαιτέρω εκπολιτιστικής καλλιέργειας. Είναι ο καθρέπτης της εξελικτικής πορείας της ανθρωπότητας γενικά, και ιδιαίτερα της εξελικτικής πορείας ενός έθνους ή ενός κράτους. Η γνώση του παρελθόντος ενός τόπου βοηθάει στην αντιμετώπιση των προβλημάτων του παρόντος, αλλά και μας χαράσσει τις κατευθυντήριες γραμμές για το μέλλον μας. Διότι, ιστορία δεν είναι μόνο μάχες και πολεμικά γεγονότα. Είναι και κάθε πτυχή της ζωής σε περίοδο ειρήνης. Είναι, όμως, φυσιολογικό να έχουν ιδιαίτερη βαρύτητα οι πόλεμοι, οι εμφύλιοι πόλεμοι, καθώς και οι πολιτικές και κοινωνικές συγκρούσεις, όταν λόγω της εντάσεώς τους προσομοιάζουν με πολέμους.

Στη μακραίωνα ιστορία της περιοχής, το ελληνικό στοιχείο, ιδιαίτερα κυρίαρχο, διαδραμάτισε πρωταρχικό ρόλο. Ιδίως κατά το 19^ο αιώνα, εποχή γέννησης και διαμόρφωσης του σύγχρονου ελληνικού κράτους, η κωμόπολη της Αλιστράτης, εξακολουθούσε να συγκεντρώνει μείζονα ελληνισμό σε πλήρη οικονομική, κοινωνική και πνευματική άνθηση.

Η ιστορία ενός τόπου δημιουργείται από τους ανθρώπους που την κατοικούν. Επηρεάζεται, όμως, σε μεγάλο βαθμό και από τη γενικότερη γεωγραφική θέση του. Αυτή η γεωγραφική διάσταση για την Αλιστράτη είναι ένα πλεονέκτημα. Περιβάλλεται από δύο οροσειρές του Μενιοκίου και του Παγγαίου, ο δε κάμπος της διαρρέεται από τον ποταμό Αγγίτη. Από εκεί διερχόταν η Εγνατία οδός. Επίσης, κοσμείται από τα ιδιαίτερου φυσικού κάλους σπήλαιά της. Εξαιτίας αυτής της γεωγραφικής θέσεώς της, υπήρξε τόπος παραγωγικός για τους κατοίκους της, αλλά και σταυροδρόμι λαών και εθνών. Σε περιόδους εντάσεων υπήρξε πεδίο συμπλοκών, πολέμων, συμφορών και αντιπαραθέσεων. Σε περιόδους ειρήνης και ηρεμίας ήταν πηγή οικονομικού, κοινωνικού και πολιτισμικού πλούτου και ευημερίας.

Η Αλιστράτη αναφέρεται κατά περιόδους σε έγγραφα και επιγραφές με διαφορετικά ονόματα. Έτσι, απαντάται ως *Αρχιστράτη*, *Αγιστράτη*, *Αλιστράτης*, *Αληστράτη*, *Αλεστράτιο*, *Αλιστράτιον*, *Αλεστράτη*, *Αϊστράτη*, *Αλέστριον* και *Αλίστρατον*. Επικρατέστερη είναι η ονομασία «*Αλιστράτη*». Η ετυμολογία της λέξεως παραμένει αμφίβολη. Έτσι, για την προέλευση του ονόματος της Αλιστράτης υπάρχουν πολλές εκδοχές. Κατά μία εκδοχή, ίσως την επικρατούσα, η κωμόπολη κτίστηκε πάνω στα ερείπια αρχαίου κατηρειπωμένου ναού του Αγίου Ευστρατίου. Υποστηρίζεται, λοιπόν, από μερικούς ότι το όνομα προέρχεται από το Άγιος Ευστράτιος - Αϊ Στράτης - Αγι Στράτης - Αγιστράτη - Αλιστράτη, οπότε η λέξη πρέπει να δασύνεται.

Δυστυχώς, τα επίσημα Αρχεία της τότε Κοινότητας Αλιστράτης, έχουν καταστραφεί και διαρπαγεί από τους Βουλγάρους, καθώς επίσης και κάθε άλλης μορφής επίσημα στοιχεία (Μητροπολιτικοί Κώδικες κ.ά.), που θα πιστοποιούσαν, θα καταδείκνυαν και θα αποδείκνυαν ιστορικά γεγονότα. Οι τρεις συνολικά βουλγαρικές κατοχές (1912-13, 1916-18 και 1941-44), οι οποίες υπήρξαν ιδιαίτερα βαριές και αδυσώπητες, αφάνισαν κάθε τι το ελληνικό. Ιδιαίτερα στα χρόνια 1941-44 η παρουσία των Βουλγάρων υπήρξε ισοπεδωτική, καθώς έγινε προσπάθεια να αποκοπούν οι προαιώνιοι αρμοί της ιστορίας, που έδεναν το χθες με το σήμερα, το τότε με το αύριο. Έκτοτε η Αλιστράτη μετεωρίζεται. Η Ελλάδα που απελευθέρωσε στα 1912-1913 τη Μακεδονία, έσπευσε να τη βαφτίσει «Νέες Χώρες». Νέος, όμως σημαίνει καινούργιος. Η Μακεδονία υπήρξε ανέκαθεν Ελληνική. Η κωμόπολή μας, η Αλιστράτη υπήρξε λίκνο του ελληνισμού πολλά χρόνια πριν. Στην πολύπορη πορεία της ανάμεσα στο χωροχρόνο και στο ιστορικό γίγνεσθαι, οι Αλιστράτινοί, παρά τις οποιοσδήποτε υποταγές τους, διατήρησαν και διαφύλαξαν την ελληνικότητά τους σαν κόρη οφθαλμού. Η ιστορία της Αλιστράτης είναι ιστορία μαρτυρίου και εθνικού μεγαλείου. Οι επώνυμοι και ανώνυμοι

γενναίοι πλήρωσαν όσο κανείς άλλος την ελληνικότητά τους, καθώς και την ατέρομνη και αέναη αγάπη τους για την ελευθερία και χάρισαν τα νιάτα και το αίμα τους για την πολυπόθητη λευτεριά.

Κάτω από τις σημερινές διεθνείς συνθήκες, από πολλούς ίσως να θεωρείται άκαιρη η υπόμνηση γεγονότων, που θα έπρεπε προ πολλού να έχουν ταφεί στη λήθη του χρόνου. Ιδιαίτερα σήμερα, που η χώρα μας προσπαθεί εσωτερικά μεν να διατηρήσει την ομαλότητα, εξωτερικά δε να καλλιεργήσει, στο διεθνή και ιδιαίτερα στο βαλκανικό χώρο, το κλίμα για μια ειρηνική γειτνίαση και επωφελή συνεργασία των λαών, η λήθη του παρελθόντος αποτελεί σύνθημα των κυβερνήσεων και της πολιτικής ηγεσίας μας.

Αν, όμως, εθνικές και διακρατικές αναγκαιότητες επιβάλλουν την άμβλυνση παλαιών αντιθέσεων, σε καμιά περίπτωση δεν επιτρέπεται να διαγραφούν από τη μνήμη των ανθρώπων ιστορικά γεγονότα, που αποτελούν σταθμούς στη διαμόρφωση της σημερινής πραγματικότητας.

Η εγρήγορση και η παράλληλη μεταλαμπάδευση της ιστορικής μνήμης προς τις επερχόμενες γενεές, επιβάλλεται ως χρέος και ως υποχρέωση. Γι' αυτό πιστεύουμε, πως η βάση της διαπαιδαγώγησης κάθε ανθρώπου, απαραίτητη για την ασφαλή πορεία προς το μέλλον, είναι η μελέτη της ιστορίας, η ανάλυση των γεγονότων και η συναγωγή των αναγκαίων συμπερασμάτων, για την αποφυγή των ίδιων σφαλμάτων. Υπό το πρίσμα αυτό, η γνώση των διαδραματισθέντων στο παρελθόν και η υπόμνησή τους δεν έχει σήμερα την έννοια της αναξωπύρωσης των παθών, αλλά παραδείγματος προς αποφυγή και διδάγματος προς διατήρηση της καλής γειτονίας και ειρηνικής συνεργασίας των γύρω λαών.

Με το πνεύμα αυτό, ας μου επιτραπεί να γυρίσω τις σελίδες της ιστορίας και να δώσω την ατιμόσφαιρα της εποχής του 1912 και του 1913, εποχή πατριωτικής και πνευματικής έξαρσης, ψυχικής ανάτασης και αποθέωσης της φυλετικής μας ανδρείας.

Ένα από τα πιο σημαντικά γεγονότα των αρχών του 20^{ου} αιώνα είναι αναμφισβήτητα οι δύο Βαλκανικοί Πόλεμοι. Ο Συμμαχοτουρκικός του 1912 και ο Ελληνοβουλγαρικός του 1913. Και οι δύο ήλθαν σαν ένας ώριμος καρπός μιας πολυτάραχης και μακροχρόνιας ιστορικής διεργασίας σε ολόκληρο το χώρο της Βαλκανικής Χερσονήσου, που άρχισε σχεδόν αμέσως μετά την πτώση του Βυζαντίου.

Γιατί το Βυζάντιο, ως κράτος, μπορεί να κατέρρευσε στα 1453, όμως η χιλιόχρονη ελληνική παράδοση επέζησε ως πνεύμα και δύναμη ηθική, χωρίς καμιά διακοπή σε όλα τα χρόνια της δουλείας, κρατώντας άσβεστη και ολοζώντανη την ελπίδα, πως κατά θεία οικονομία και ιστορική αναγκαιότητα, η λευτεριά θα έρθει αργά ή γρήγορα με το πλήρωμα του χρόνου.

Ταπεινοί καλόγηροι και κληρικοί, ερημίτες των σπουδαστηρίων και εμπνευσμένοι διδάσκαλοι του γένους, προφητικοί εθνεγέρτες και η κλεφτουριά των βουνών, ήσαν η ζώσα έκφραση αυτής της εθνικής αυτογνωσίας, Αυτογνωσίας, που εξασφάλισε την ενότητα και την επιβίωση του ελληνισμού και στάθηκε παράδειγμα και στους άλλους υπόδουλους Χριστιανούς της Βαλκανικής, για να διεκδικήσουν και αυτοί με τη σειρά τους την ανεξαρτησία τους.

Έπρεπε, βέβαια, να περάσουν πολλά, πάρα πολλά χρόνια, για να βλαστήσει ο σπόρος που έσπειρε ο προφητικός λόγος και το σάλπιγμα του Ρήγα Φεραίου για την ενότητα των βαλκανικών λαών και τη συσπείρωσή τους σε μια κοινή προσπάθεια αποτινάξεως του τουρκικού ζυγού. Και αν αυτό δεν έγινε το 1821, έγινε ωστόσο το 1912, με αποτέλεσμα τον εξοστρακισμό από όλο σχεδόν τον ευρωπαϊκό χώρο του ασιάτη κατακτητή.

Η τετραπλή συμμαχία Ελλήνων, Βουλγάρων, Σέρβων και Μαυροβούνιων, ύστερα από μια απέλπιδα προσπάθεια αφελληνισμού και αλλοιώσεως της εθνολογικής συνθέσεως του πληθυσμού της Μακεδονίας, ήταν αίτημα και επιταγή των καιρών. Ήταν γεγονός από εκείνα που στρέφουν τον ρου της ιστορίας. Όμως άπληστοι, κακόπιστοι και υπερφίαλοι οι άσπονδοι σύμμαχοί μας στον κατά των Τούρκων αγώνα, θέλησαν το ανεπανάληπτο αυτό γεγονός της πολεμικής συνεργασίας αντιμαχομένων πριν λαών, να το μεταβάλουν σε μια λεόντια εταιρεία. Αντί να αρκестθούν σε όσα άκοπα και με απλό περίπατο κατέκτησαν, θέλησαν να αρπάξουν και να πάρουν στην κατοχή τους, και εκείνα που με τόσες πραγματικές θυσίες οι Έλληνες απέκτησαν. Δεν τους έφθανε η Θράκη και ολόκληρη η Ανατολική Μακεδονία. Δεν τους έφθανε το Σιδηρόκαστρο, οι Σέρρες, η Δράμα και η Καβάλα. Ορέχτηκαν και τη Θεσσαλονίκη και όλο το χώρο εκείνο, που θα ολοκλήρωνε το άπιαστο όνειρο, το οποίο ενστάλαξε σε αυτούς η παράλογη συνθήκη του Αγίου Στεφάνου.

Οι αλλεπάλληλες απόπειρες επέκτασης στην περιοχή του Παγγαίου και οι επιθέσεις κατά της Νιγρίτας, ήταν άλλωστε μια επιβεβαίωση και μια βοώσα εκδήλωση της αρπακτικής βουλμίας και της ανικανοποίητης ορέξεως για την επαύξηση της κατοχικής τους λείας.

Η Αλιστράτη κατά τον 20^ο αι. γνώρισε τρεις βουλγαρικές κατοχές. Η πρώτη από τον Οκτώβριο του 1912 ως τον Ιούνιο του 1913. Η δεύτερη από τον Αύγουστο του 1916 ως το Σεπτέμβριο του 1918. Και η τρίτη από τις 27 Απριλίου 1941 μέχρι τις 12 Οκτωβρίου 1944.

Ο Μακεδονικός Αγώνας, που τυπικά έληξε το 1908, αποτέλεσε το προοίμιο των λεγομένων Βαλκανικών Πολέμων του 1912-1913.

Οι Βαλκανικοί Πόλεμοι 1912-13 χωρίζονται από την επιστήμη της

ιστορίας στον Α΄ Βαλκανικό Πόλεμο (1912-13) και στο Β΄ Βαλκανικό Πόλεμο (1913). Ο πρώτος είχε διεξαχθεί κατά της Τουρκίας από τη συμμαχία των κρατών Ελλάδος, Βουλγαρίας, Σερβίας, Μαυροβουνίου και ο δεύτερος κατά της Βουλγαρίας από τη συμμαχία Ελλάδος και Σερβίας.

Περί το τέλος του 19^{ου} και τις αρχές του 20^{ού} αι., η καταρρέουσα Τουρκική Αυτοκρατορία κατείχε στη Βαλκανική Χερσόνησο εκτεταμένες και ζωτικές περιοχές, όπως το Νόβι Παζάρ, την Ήπειρο, τη Μακεδονία και τη Θράκη, τις οποίες κατοικούσαν χριστιανικοί πληθυσμοί. Η Ελλάδα και τα άλλα βαλκανικά κράτη είχαν βλέψεις προς τις περιοχές αυτές, τόσο για την απελευθέρωση συμπαγών ομοεθνών πληθυσμών τους -οι οποίοι εξακολουθούσαν να στενάζουν υπό το βαρύτατο τουρκικό ζυγό- όσο και για την εδαφική τους επέκταση. Στις βλέψεις αυτές, που αναθερμάνθηκαν αμέσως μετά το κίνημα των Νεοτούρκων το 1908, αποδίδονται τα αίτια του πολέμου που επακολούθησε κατά τα έτη 1912-1913.

Ειδικότερα, η Βουλγαρία απέβλεπε στη δημιουργία της Μεγάλης Βουλγαρίας της συνθήκης του Αγίου Στεφάνου του 1878, που είχε στο μεταξύ ακυρωθεί, επιζητώντας την επέκτασή της σε περιοχές μη κατοκούμενες από βουλγαρικούς πληθυσμούς. Η Σερβία φιλοδοξούσε να επεκταθεί προς την Αδριατική και το Αιγαίο. Η Ελλάδα οραματιζόταν την απελευθέρωση της Ηπείρου, Μακεδονίας και των νήσων του Αιγαίου. Όμως, απ' όλα αυτά τα κράτη, η Ελλάδα διέθετε τους περισσότερους και επικρατέστερους ιστορικούς και εθνολογικούς τίτλους για τη στήριξη των βλέψεών της.

Στις 17 Μαΐου 1913, μετά από μακρές διαπραγματεύσεις, υπογράφηκε στο Λονδίνο η συνθήκη ειρήνης. Βάσει της συνθήκης αυτής, η Ευρωπαϊκή Τουρκία περιοριζόταν στην Ανατολική Θράκη μέχρι της γραμμής Αΐνου - Μηδείας, έχοντας απολέσει συγχρόνως και τα νησιά του Αιγαίου, καθώς και την Κρήτη. Δημιουργήθηκε, όμως, από τις Μεγάλες Δυνάμεις (με επιμονή της Αυστροουγγαρίας) η αυτόνομη Αλβανία, η οποία περιέλαβε και τη Βόρειο Ήπειρο, που παρά την αναμφισβήτητη ελληνικότητά της, αφαιρέθηκε από την Ελλάδα. Όπως είναι γνωστό, τα βαλκανικά κράτη, Ελλάδα, Βουλγαρία, Σερβία και Μαυροβούνιο, αποφάσισαν να συνεργαστούν για την απελευθέρωσή τους από τον τουρκικό ζυγό, που μετά την επανάσταση των Νεοτούρκων είχε καταστεί επαχθέστερος και κήρυξαν τον πόλεμο κατά της Τουρκίας.

Η Ελλάδα μπήκε στον πόλεμο την 5^η Οκτωβρίου 1912. Ο Ελληνικός Στρατός κατέλαβε τη Θεσσαλονίκη (26-10-1912) και τα Γιάννενα (21-2-1913) και με ακατάσχετη προέλαση χάριζε την ελευθερία στις πόλεις της Μακεδονίας, οι οποίες μετά τόσους αιώνες δουλείας γίνονταν και πάλι ελληνικές.

Οι Βούλγαροι, προέβαλλαν αξιώσεις στα απελευθερωμένα από τον Α΄ Βαλκανικό Πόλεμο ελληνικά εδάφη και επιχείρησαν να δημιουργήσουν δικαιώματα συγκυριαρχίας στη Θεσσαλονίκη.

Έτσι, ο πόλεμος, εξαιτίας της προκλητικότητας και της απληστίας των Βουλγάρων, είχε καταστεί αναπόφευκτος και το ελληνικό Στρατηγείο διέταξε την 19^η Ιουνίου 1913 γενική επίθεση κατά των βουλγαρικών στρατευμάτων.

Ο Β΄ Βαλκανικός Πόλεμος, είχε διεξαχθεί από τη Βουλγαρία εναντίον της Ελλάδος και της Σερβίας. Στην τελευταία φάση του πολέμου επενέβησαν η Ρουμανία και η Τουρκία. Άρχισε στις 17 Ιουνίου του 1913 και έληξε με ανακωχή στις 17 Ιουλίου 1913 και επίσημα με τη συνθήκη ειρήνης του Βουκουρεστίου, στις 28 Ιουλίου 1913.

Τα πρώτα νέφη της καταιγίδας του Β΄ Βαλκανικού Πολέμου εμφανίστηκαν στον ορίζοντα από τις αρχές ακόμη του πολέμου κατά της Τουρκίας. Συγκεκριμένα, αμέσως αφού σημειώθηκαν οι πρώτες νίκες κατά του τουρκικού στρατού και το αποτέλεσμα του πολέμου διαγραφόταν ευνοϊκό και γρήγορο, άρχισε να αναπτύσσεται μεταξύ των συμμάχων το αίσθημα της διχόνοιας και της δυσπιστίας, λόγω της έντονης τάσεως για την κατάληψη περισσότερων εδαφών, κυρίως από την πλευρά της Βουλγαρίας για την ικανοποίηση των εθνικών της βλέψεων.

Τα αίτια του Β΄ Βαλκανικού Πολέμου ανάγονται: α) Στις διεκδικήσεις των συμμάχων κρατών του Α΄ Βαλκανικού Πολέμου (Ελλάδος, Σερβίας και Βουλγαρίας), για τη διανομή των απελευθερωμένων από τους Τούρκους εδαφών της Βαλκανικής Χερσονήσου, β) Στην επεκτατική πολιτική της τότε βουλγαρικής κυβέρνησης, η οποία απέβλεπε στην ενσωμάτωση ολόκληρης σχεδόν της Μακεδονίας, ουσιαστικά δηλαδή στην ανασύσταση της «Μεγάλης Βουλγαρίας της συνθήκης του Αγίου Στεφάνου του 1878», σε βάρος της Ελλάδος και της Σερβίας, και γ) Στις επεμβάσεις των Μ. Δυνάμεων, για τη ρύθμιση των σχετικών με τη διανομή διαφορών, ανάλογα με τα αιώτερα συμφέροντά τους στο χώρο της Βαλκανικής.

Επίσης, οι αφορμές του Β΄ Βαλκανικού Πολέμου αποδίδονται στις προκλήσεις, στις προστριβές, στα μεθοριακά επεισόδια, και, κυρίως, στις συμπλοκές μεταξύ των στρατών των τέως συμμάχων, οι οποίες άρχισαν, ενώ διαρκούσε ακόμη ο πόλεμος κατά των Τούρκων και συνεχίστηκαν μέχρι την παραμονή του μεταξύ τους πολέμου.

Ο Ελληνικός Στρατός νίκησε τους Βουλγάρους στο Κιλκίς και στο Λαχανά και με ραγδαία προέλαση κατέλαβε το Σιδηρόκαστρο, τις Σέρρες, τη Δράμα και την Καβάλα, ενώ οι Βούλγαροι κατά την υποχώρησή τους προέβαιναν σε άγριες βαρβαρότητες κατά του αμάχου ελληνικού πληθυσμού.

Κατά την υποχώρηση των Βουλγάρων, ούτε η Αλιστράτη έμεινε άμιορη των βαρβαροτήτων του βουλγαρικού στρατού.

Ο τότε μητροπολίτης Δράμας και Ζιχνών Αγαθάγγελος Μάγνης σημειώνει στο ημερολόγιο του σχετικά τα εξής:

Η νυξ της αγωνίας

Πυρπόλησις Αλιστράτης

Τετάρτη 26 Ιουνίου 1913

«Η νυξ αυτή της Τρίτης προς την Τετάρτην κυριολεκτικώς υπήρξε δι' ημάς νυξ της αγωνίας. Η Αλιστράτη, εκ 500 οικιών ελληνικών συγκειμένη, τετράωρον δι' ίππου απέχουσα της Δράμας και εφ' υψηλού κειμένη, από της 8 μ.μ. εφάνη καιομένη εκ τριών μερών. Αγνοούμεν εντελώς τι συμβαίνει και αγωνιώμεν...».

Σε άλλο κείμενο του ιδίου με την επιγραφή «Περί των διαφόρων ημών Κοινοτήτων» αναφέρονται τα εξής:

1) ΑΛΙΣΤΡΑΤΗ

«Άλλοτε μέχρι προ δέκα ετών πρωτεύουσα της επαρχίας ημών. Ικανός λόγος περί αυτής γίνεται εν τω Ημερολογίω και τοις δημοσιευμένοις εγγράφοις. Επί Βαλκανικού πολέμου ουδέν έπαθεν· επί του Συμμαχικού εκάησαν υπό των Βουλγάρων 52 οικίαι και καταστήματα των προκριτοτέρων, λ.χ. Βασιλείου Εμμανουηλίδου, Επαμεινώνδα Παπάζογλου, Βασιλείου και Θεοδώρου Βογιατζή, Παπά Στεφάνου κλπ., η δε ζημία αυτών υπολογίζεται άνω των 4.000 λιρών τουρκικών. Ευτυχώς θύματα δεν έχομεν, διότι οι κάτοικοι έφυγον εις τας πέριξ χαράδρας συν γυναιξί και τέκνοις, άτινα έσωσαν οι γενναίοι γείτονες Βιταστηνοί, διαπερνώντας αυτά διά του ποταμού Αγγίτου και περιθάλπσαντες αδελφικώς εν Βιτάστη».

Στις 28 Οκτωβρίου 1911 αποκλείστηκε από παντού η Αλιστράτη και άρχισαν έρευνες για την ανακάλυψη όπλων και πολεμοφοδίων. Την άνοιξη και το καλοκαίρι του 1911 είχαν γίνει αλλεπάλληλες συλλήψεις και κακοποιήσεις Ελλήνων κατοίκων, εξαιτίας της αναζήτησης ελληνικών ανταρτικών Σωμάτων, από εξοπλισμένους μουσουλμάνους κατοίκους.

Αλλά για τις βουλγαρικές ωμότητες στην Αν. Μακεδονία γενικότερα, και ειδικότερα στην Αλιστράτη, αναφέρεται εύγλωττα το πόρισμα των ανακρίσεων της Ελληνικής Κοινοβουλευτικής Επιτροπής, βάσει επιτόπιας εξέτασης μετά την απελευθέρωση της κωμόπολης, που δημοσιεύτηκε στις αθηναϊκές εφημερίδες της 14^{ης} Ιουλίου 1913.

«Αλιστράτη

Εις την ανθούσαν αυτήν και ελληνικωτάτην κωμόπολιν, το 3^ο ιππικόν βουλγαρικόν σύνταγμα, διοικούμενον υπό του Δημητρίου Μισέφ, αντικαταστήσαντος τον φονευθέντα κατά την πρώτην μάχην

του Παγγαίου ταγματάρχη Πωπόφ, απέστειλε την 25^η Ιουνίου, την 10^η πρωϊνήν, ολόκληρον ίλην εκ Μπανίτσας. Μόλις αυτή αφίκετο εις την πλατείαν της πόλεως, ερρίφθη υπό τινος ιππέως εις πυροβολισμός ως σύνθημα της γενικής διαρπαγής. Ελεηλατήθησαν πράγματι πλείστα καταστήματα και οικίαι την δ' εσπέραν επυρπολήθησαν οικίαι. Αι διαρπαγαί εξηκολούθησαν επί δύο ημέρες, την νύκτα δ' επυρπολούντο αι κατά την ημέραν λεηλατούμεναι οικίαι και καταστήματα. Εκατοντάδες φορηγών αμαξών και ζώων μετέφερον προς βορράν τα προϊόντα της διαρπαγής. Εκάησαν 27, αι πλουσιώτεραι οικίαι, επίσης το λαμπρόν ελληνικόν οικοτροφείον, κτισθέν και συντηρούμενον διά του κληροδοτήματος του μεγάλου Έλληνος ευεργέτου Βασιλείου Μελά, περιλαμβάνον 60 κλίνας. Ελεηλατήθησαν επίσης 10 καταστήματα και αποθήκαι καπνού.

Η δε αξία των αρπαγέντων εμπορευμάτων υπερβαίνει τας 12.000 λιρών οθωμανικών. Απήχθησαν 103 ημίονοι, 300 βόες και 3.500 πρόβατα εληστεύθησαν δε από των κατοίκων άνω των 3.000 λιρών.

Αφ' ετέρου Βούλγαροι στρατιώται και χωρικοί εισελθόντες εις το μετόχιον του Παναγίου τάφου την 25^η Ιουνίου ήρπασαν εκ του λαϊμού του αρχιμανδριτου Ιωακείμ Λεβάκη, τον χρυσόν σταυρόν αυτού. Αφήρεσαν δε και 10 λίρες, τα έπιπλα και μαγειρικά του σκευή. Καταλαβόντες προς τούτοις τον ενοριακόν ναόν του αγίου Αθανασίου έκλεψαν δύο πολύτιμα ευαγγέλια, τον σταυρόν της αγίας τραπέξης, πολυτελή χρυσούφαντον αρχιερατικήν στολήν, ιερά άμφια και άλλα χρυσοκέντητα ενδύματα, καταστρέψαντες τον πολυέλαιον, ον δεν ηδύνατο να μετακομίσωσιν. Κομιτατζήδες δ' εισελθόντες την αυτήν ημέραν μετά μεσημβριάν εις την οικίαν κόρης ορφανής εβίασαν αυτήν, την δε νύκτα μετ' άλλων συναδέλφων επυρπόλησαν την οικίαν της.

Εκ των κατοίκων της Αλιστράτης, οι Βούλγαροι άμα τη εκρήξει του πολέμου, συνέλαβαν και εφυλάκισαν 28 προκρίτους, ων τους 7 απέστειλαν εις Ζηλιάχοβαν. Οι τελευταίοι ούτοι εσώθησαν χάρις εις την εσπευσμένην φυγήν των Βουλγάρων. Οι άλλοι, καθώς και οι λοιποί κάτοικοι της Αλιστράτης εξηγόρασαν την ζωήν των, διά γενναίων λύτρων (άνω των 2.500 λιρών) δοθέντων εις τον αρχηγόν του βουλγαρικού στρατου, και διά της άμέσου φυγής των εις τα όρη».

Διαμαρτυρία σχετικά με τις βουλγαρικές ωμότητας, απέστειλε προς τον πρόεδρο της βουλής των Ελλήνων Κ. Ζαβιτζιάνο, επιτροπή κατοίκων της Αλιστράτης, το κείμενο της οποίας παρατίθεται κατωτέρω:

Αξιότιμε κύριε πρόεδρε του ελληνικού κοινοβουλίου

Ημείς, κάτοικοι Αλιστράτης της υποδιοικήσεως Ζίχνης, θερμώς

παρακαλούμεν υμάς, ίνα διά της ευγενείας σας διαλαληθώσιν εις άπαντα τον πεπολιτισμένον κόσμον, τα όργια και αι ωμότητες, ας υπεφέραμεν κατά την οκτάμηνον των Βουλγάρων ενταύθα διαμονήν. Πλείστα όσα εις βάρος μας εγένοντο, ληστεΐαι, εμπρησμοί, πιέσεις και παν ό,τι ηδύνατο να φαντασθή ότι θα έβλεπεν εις τον 20^{όν} αιώνα. Ταύτα δε πάντα επράχθησαν υπό του στρατού και των αξιωματικών αυτού ως αοχηγών του. Τελευταίως όμως και ιδίως από της 25^{ης} Ιουνίου ο αξιωματικός του βουλγαρικού στρατού Χρίστος Πισάρωφ, ανθυπολοχαγός του ιππικού, επί κεφαλής μιας ίλης ιππέως διατελούσης υπό τον ταγματάρχην Ποπόφ, μεθ' ενός επιλοχίου ονόματι Φιλίπη και λοχίου Αγγελε, και τη συνεργασία του από δύο και επέκεινα μηνών ελθόντος ενταύθα εκ Στάρα Ζαγοράς τη εντολή της βουλγαρικής κυβερνήσεως αστυνόμου Πετέρωφ, αφού συνέλεξαν παν ό,τι χρηματικόν ποσόν εύρον παρά τοις πολίταις επί απειλή θανάτου, έκαυσαν τας οικίας των εγκριτοτέρων πολιτών μεθ' απάντων των εν αυταίς αντικειμένων. Επίσης δ' ελεηλάτησαν πολλά των καταστημάτων, αλλά μη δυνηθέντες να λεηλατήσωσι τα λοιπά, ένεκα της εμφανίσεως του ελληνικού στρατού, έφυγον παραδώσαντες αυτά εις το πυρ, και αφήσαντες ημάς εν τρομερά απογνώσει, μέχρι της 1^{ης} Ιουλίου, ότε η πόλις μας κατελήφθη υπό των προσκόπων.

Καθήκον ημών θεωρούντες, αποστέλλομεν την παρούσαν έκκλησιν, ίνα διά της ευμενείας σας προσέλθητε αρωγός εις την παρούσαν ημών κατάστασιν. Ευελπιστούντες ότι θέλητε πράξει παν ό,τι χρήσιμον, διατελούμεν προθυμότατοι.

Η επιτροπή

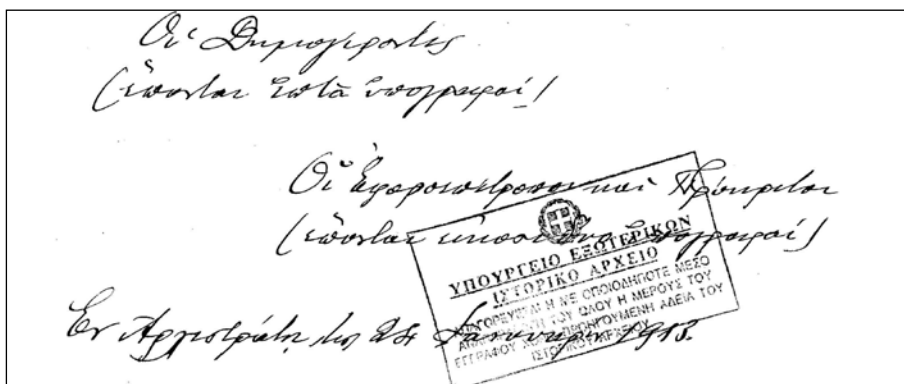
(Υπογραφαί). Γρηγόριος Δ. Αριτζής, Δημήτριος Γούσιος, Κώστας Τσίμπας, Βασίλειος Ράγιας, Βασ. Κ. Βογιατζής, Νάκος Κ. Ζιώγας, Αθανάσιος Νάκος, Ε. Κ. Στοϊμενίδης, Δημήτριος Γ. Νοττίδης.

Συγχρόνως απεστάλη από το δήμαρχο Αλιστράτης προς τον πρόεδρο της Βουλής το ακόλουθο σημείωμα:

Εκάησαν 27 οικίαι μεθ' απάντων των εν αυταίς αντικειμένων, αξίας λίρ. οθ.	18.000
10 διάφορα καταστήματα λίρ. οθ.	4.500
Οικοτροφείον κοινότηας λίρ. οθ.	1.500
Πανδοχείον μετά των πέριξ καταστημάτων αξίας λίρ. οθ.	3.500
Ελεηλατήθησαν 27 καταστήματα αξίας λίρ. οθ.	12.000
Εδόθησαν λύτρα υπό διαφόρων πολιτών λίρ. οθ.	2.500
Εν συνόλω λίρ. οθ.	42.000

Αλιστράτη τη 11^η Ιουλίου 1913

Ο δήμαρχος (υπογραφή) Ε. Ν. Παπάζογλου

Χαρακτηριστικά είναι και τα κατωτέρω τηλεγραφήματα του μητροπολίτη Δράμας Αγαθαγγέλου προς το στρατηγό Βούλκωφ:

α) Έγγραφο 24^{ον}
Προς την Αυτού θειοτάτην Παναγιότητα
τον Οικουμενικόν Πατριάρχην Κων Κων
Γερμανόν τον Έ και την Αγίαν και Ιεράν Σύνοδον
Βαθυσεβάστωσ

Παναγιώτατε!

Κατά καθήκον ιερώτατον φέρω εις γνώσιν της Μητρός Εκκλησίας τον καταδιωγμόν, ον υπό ποικίλους τρόπους υφίστανται ενταύθα οι ομογενείς ημών και ομόθρησκοι παρά της συμμάχου Βουλγαρικής κατοχής. Και περί των ύβρεων, πείσεων, διαρπαγής της περιουσίας και προσβολής της τιμής των Χριστιανών ημών ενταύθα από της Βουλγαρικής κατοχής ήτοι από της 23^{ης} Οκτωβρίου 1912 άχρι του Μαρτίου 1913 έχω ήδη κατά καθήκον αποστείλη εις το Σεπτόν Οικουμενικόν Πατριαρχείον πιστά αντίγραφα των δέκα εξ εκθέσεών μου προς τον ενταύθα Βούλγαρον στρατιωτικόν και πολιτικόν Διοικητήν, άτινα πιστεύω, ότι ελήφθησαν και άτινα εξεικονίζουσι την οικτροτάτην ημών κατάστασιν. Επίσης απέστειλα έκθεσίν μου εκτενή περί της αυθαιρέτου καταλήψεωσ υπό χωροφυλάκων και στρατιωτών Βουλγάρων της εν τω χωρίω μου Δρανόβω εκκλησίας ημών, ουδέποτε επί 30 έτη Βουλγαρικής γενομένησ. Ήδη προστίθημι και τας εξής αρπαγάς άλλων εκκλησιών ημών γιγνομένασ επί τη βάσει εξοντωτικού προγράμματοσ.

1) **Εν τη κομοπόλει Αλιστράτη** τέσσαρασ ώρασ απεχούση εντεύθεν, αριθμούση δε 640 οικογενείασ ομογενών και χρησιμευσάση ως πρωτευούση της επαρχίας Δράμασ μέχρι προ δεκαετίας, υπήρχεν ευρύτατοσ ιερόσ ναόσ, επ' ονόματι του Αγίου Αθανασίου και εν τω Νάρθηκι

του οποίου είνε τεθαμμένοι οι αοίδιμοι Έλληνες Μητροπολίται Δράμας Αθανάσιος, Ιωαννίκιος και Γερμανός. Εν τη ιδία κωμοπόλει υπήρχον και 40-50 οικογένειαι Μουσουλμανικαί και 25-30 Βουλγαρόφωνοι, εκ του δίωρον απέχοντος Βουλγαρικού χωρίου Σκρίζοβον. Μετά την Βουλγαρικὴν κατοχὴν οι Βούλγαροι, οίτινες ἕως τότε ἦσαν Πατριαρχικοί, ἐγένοντο ἀμέσως σχισματικοί, κατέλαβον το τουρκικόν τέμενος και μετέβαλον αὐτό εις ἐκκλησίαν, συμπήξαντες Βουλγαρικὴν Κοινότητα μετὰ ἔξωθεν κληθέντος σχισματικού ιερέως. Τη 11^η δε Μαΐου ε.έ. κατέλαβον και την ημετέραν ἐκκλησίαν, ἀφήσαντες τους ομογενεῖς ἀνευ ἐκκλησίας, οι ἴδιοι δε Βούλγαροι ἔχοντες ἔκτοτε δύο ἐκκλησίας, εὐνοήτως δ' ἐπινευούσης της ἀρχῆς...».

Επί τούτοις διατελώ βαθυσεβάστως.

Εν Δράμα τη 19^η Μαΐου 1913.

† Ο ΔΡΑΜΑΣ ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ

β) Τηλεγράφημα ΙΔ'.

Στρατηγόν Βούλκωφ

Εις Σέρρας.

Εις τα χωρία της επαρχίας μου Βόλακον, Εγρί-Δερέ και Αλιστράτην, υπήρχον ανά μία ἐκκλησία διά τους Βουλγάρους και τους Έλληνας. Δυστυχώς ἀπό της παρελθούσης Κυριακῆς μερικοί Βούλγαροι κάτοικοι των τριών τούτων χωριών κατέλαβον και τας Ἑλληνικάς ἐκκλησίας και τοιουτοτρόπως οι μεν Βούλγαροι ἔχουσιν ανά δύο ἐκκλησίας, οι δε Έλληνες Χριστιανοί μου ἀπό της παρελθούσης Κυριακῆς δεν ἔχουσι καμμίαν ἐκκλησίαν. Παρακαλώ θερμότατα να διατάξητε να δοθώσιν αι ἐκκλησίαι εις τους Χριστιανούς μου και ἔσομαι λίαν υπόχρεως.

Εν Δράμα τη 14^η Μαΐου 1913.

† Ο ΕΛΛΗΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΔΡΑΜΑΣ
ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ

ΣΗΜ. Το αὐτό τηλεγράφημα στάλθηκε και προς το στρατηγὸ Ἰβάνωφ.

γ) Τηλεγράφημα ΙΕ'.

Στρατηγόν Βούλκωφ

Εις Σέρρας.

Εις τα χωρία της επαρχίας μου Βουβλίτσιον, Βόλακον, Τουρκοχώριον, Μανδήλιον, Αλιστράτην και Εγρί-Δερέ, εκ των οποίων τα τρία πρώτα υπάγονται εις την Δράμαν και τα ἄλλα τρία εις τον καζάν Ζηλιαχόβης, οι Έλληνες Χριστιανοί μου προ πάντων ἀπό της παρελ-

θούσης Κυριακής δέρονται και υβρίζονται υπό τινων επιτοπίων χωροφυλάκων και με απειλές κατά της ζωής και της τιμής των αναγκάζονται να υπογράψωσι διά της βίας, ότι είνε Βούλγαροι. Επειδή τα τοιαύτα είνε εντελώς παράνομα, είμαι βέβαιος, ότι ως φιλοδίκαιος θα διατάξητε αυστηρώς να παύσωσι πλέον αι άδικοι καταπιέσεις των Χριστιανών μου, οι οποίοι επί τούτω θα σας είνε ευγνώμονες.

Εν Δράμα, τη 14^η Μαΐου 1913.

† Ο ΕΛΛΗΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΔΡΑΜΑΣ
ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ

δ)

Τηλεγράφημα ΙΘ'.

Στρατηγόν Βούλκωφ

Σέρρας

Επαναλαμβάνω την παράκλησίν μου να μας δοθώσιν αι εκκλησΐαι Αλιστράτης, Εγρί-Δερέ, Βολάκου αι οποίαι από της 11^{ης} Μαΐου κατελήφθησαν υπό των χωρικών Βουλγάρων, ενώ είχαν ιδικάς των οι Βούλγαροι και τοιοντοτρόπως οι μεν Βούλγαροι έχουσι δύο εκκλησΐας, οι δε ιδικοί μου Χριστιανοί δεν έχουσιν έκτοτε καμμΐαν εκκλησΐαν. Η πρόφασις, ότι δήθεν εδήλωσαν, ότι εγένοντο όλοι Βούλγαροι εις τα ρηθέντα χωρία, παρακαλώ να θεωρηθή ψευδεστάτη. Μετά τας συμπλοκάς του Παγγαΐου αι απειλαί και αι ύβρεις και αι πιέσεις κατά των Ελλήνων χωρικών έγειναν μεγαλειότεραι εκ μέρους των Βουλγάρων Κομιτατζήδων και εκ μέρους ολίγων χωρικών Βουλγάρων παρακινουμένων υπό των Κομιτατζήδων να φέρωνται εχθρικώς προς τους συγχωριανούς των Έλληνας, μεθ' ων προ του Βαλκανικού πολέμου εξων αδελφικώς. Παρακαλώ λοιπόν να διατάξητε να δοθώσιν αι εκκλησΐαι εις τους Χριστιανούς μου και όταν εντελώς ησυχάσωσι τα πράγματα, τότε θα ήναι ελεύθερος έκαστος να φανερώση, εάν θέλη να ήναι Πατριαρχικός είτε Εξαρχικός, όχι όμως με βίαν και απειλές όπως γίνηται σήμερον. Αναντιρρήτως τοιαύται παρανομΐαι και παρεκτροπαί προσβάλλουσι και την ωφελιμωτάτην δι' όλους μας Βαλκανικήν συμμαχίαν και τον Χριστιανισμόν μας και τον ανθρωπισμόν από οιουδήποτε εκ των συμμάχων και οπουδήποτε συμβαίνουσι.

Διατελώ μεθ' υπολήψεως

Εν Δράμα τη 26 Μαΐου 1913

† Ο ΔΡΑΜΑΣ ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ

Η απελευθέρωση της Αλιστράτης έγινε την **1 Ιουλίου 1913**, από το απόσπασμα του 21^{ου} Συντάγματος του αντισυνταγματάρχη **Μιχαλόπουλου**, προερχόμενο από τη Νιγρίτα, ύστερα από σκληρή μάχη στα υψώματα της Αλιστράτης, οπότε, οι Βούλγαροι αναγκάστηκαν

να υποχωρήσουν και να παραδώσουν την κωμόπολη στους Έλληνες. Η παράδοση έγινε μέσα σε ένα πλαταγισμό συναισθημάτων χαράς, αγαλλίασης και ανακούφισης, διασχίζοντας τους, αχνίζοντες ακόμη από το χυμένο αίμα, δρόμους της μαρτυρικής και περιπύστου κωμόπολης.

Στη συνέχεια, το απόσπασμα μπήκε στη Δράμα, την οποία μόλις πρόλαβε να σώσει από βέβαιο εμπρησμό. Οι κάτοικοι της επιφύλαξαν θερμή υποδοχή στα ελληνικά τμήματα. Τα απελευθερωτικά τμήματα αποτελούσαν μικρά Σώματα, τα οποία, όπως αποφασίστηκε το 1912 στην Αθήνα, θα χρησιμοποιούνταν στη Μακεδονία ως πρόσκοποι, γιατί θα προηγούνταν της Στρατιάς. Θα περνούσαν δηλ. τα σύνορα, λίγο πριν από την κήρυξη του πολέμου ή θα αποβιβάζονταν σε μικρά πλοία στις ακτές της Μακεδονίας και έτσι θα βρίσκονταν με την έναρξη των επιχειρήσεων στα μετόπισθεν του τουρκικού στρατού.

Χαρακτηριστικό είναι το ανακοινωθέν της 1^{ης} Ιουλίου του 1913 του Γενικού Στρατηγείου, το οποίο παρατίθεται αυτούσιο, όπως εξέδωσε τότε ο στρατηγός Β. Δούσμανης.

«Σήμερον εις το αριστερόν και το κέντρον του μετώπου μας ο στρατός προήλασε χωρίς να συναντήση τον εχθρόν. Εις το άκρον δεξιόν ημών αι ημέτεραι δυνάμεις μετά πείσιμονα μάχην διαρκέσασαν από της 9^{ης} πρωινής μέχρι της 4^{ης} εσπερινής ώρας παρά την Αλιστροάτην και Κριτσόβην (Σκρίτζοβα - Σκοπιά) έτρεψαν τον εχθρόν εις φυγήν και κατέλαβαν την Δράμαν. Ο Μητροπολίτης της Δράμας και πάντες οι κάτοικοι μη εξαιρουμένων ουδέ των Τούρκων και Ισραηλινών, μετά δακρύων, χαράς, εδέχθησαν ως σωτήρα τον ελληνικόν στρατόν, σώσαντα αυτούς ως έλεγον εγκαίρως εκ βεβαίας καταστροφής.

Σκηναί εξόχως συγκινητικά διεδραματίσθησαν, οι δε κάτοικοι ευγνωμονούντες κατεφίλουν τας χείρας των αξιωματικών και στρατιωτών. Καθ' όμοιον τρόπον υπεδέχθησαν τον ημέτερον στρατόν εις άπαντα τα χωρία, τα καθαρώς ελληνικά, δι' ων διήρχετο ο ελληνικός στρατός. Ο εχθρός κατά την φυγήν εγκατέλειψε μεταξύ άλλων υλικών εβδομήκοντα αραμπάδες πλήρεις διαφόρων ειδών προερχομένων εκ λεηλασίας της κωμοπόλεως Δοξάτου και ετέρων χωρίων. Ο επί κεφαλής των ημετέρων δυνάμεων παρέδωκε τα είδη ταύτα εις τον Μητροπολίτην όπως τα αποδώση εις τους λεηλατηθέντας.

Η κωμόπολις Δοξάτου επυρπολήθη υπό του υποχωρούντος βουλγαρικού στρατού. Της πυρκαϊάς προηγήθη σφαγή και λεηλασία 600 Ελλήνων εν αις πολλοί ιερείς, γυναίκες, παιδιά και βρέφη εσφάγησαν αγρίως υπό των αγρίων ορδών, αίτινες αποτελούσι τον βουλγαρικόν στρατόν και τους μετ' αυτού συμπράττοντας κομιτα-

τζήδες. Τοιαύτα είναι τα όργια τα διαπραχθέντα υπό του βουλγαρικού στρατού, ώστε και αυτός ο εν Δράμα Βούλγαρος αρχιμανδρίτης, σφοδρώς εκατηρέϊσε την διαγωγή των ομοεθνών του. Οι Βούλγαροι καταπατούντες πάντα ανθρωπίνον νόμον μεταβάλλουσιν εις τέφραν και ερημιούσι παν ό,τι ελληνικόν κατά την υποχώρησιν αυτών μη φειδόμενοι αμάχων γυναικών και παιδων».

Η θεία και ιστορική Δικαίωση εθαυματούργησε και αυτή τη φορά. Ύστερα από δουλεία 530 χρόνων, κάτω από τον τυραννικό ζυγό των Τούρκων και την ολιγόχρονη κατοχή των Βουλγάρων, οι Αλιστρατινοί την 1^η Ιουλίου 1913 εόρτασαν το Εθνικό τους Πάσχα. Οι φλόγες που περιέζωσαν την Αλιστράτη ήταν η Ανάσταση. Ήταν η μυστική τελετουργία «του εκ της τέφρας αναγεννωμένου Φοίνικος». Ήταν το γέρας των επίμοχθων αγώνων τους.

Αδιαφορώντας για τα ερείπια, για την πλήρη καταστροφή, την οικονομική τους συντριβή και εξουθένωση, ανέστιοι πια και εξαντλημένοι από την πείνα και την πορεία της εξόδου και της επιστροφής, δέχθηκαν την 4^η Ιουλίου του 1913 τα ευλογημένα παιδιά της Ελλάδος στους δρόμους της καιόμενης κωμόπολης σε μια αποθεωτική Εθνική έξαρση και με ένα άνευ προηγουμένου πατριωτικό παραλήρημα.

Πρόσκοποι απελευθερώνουν την Αλιστράτη.
(Πηγή: Douglas Dakin, Μακεδονικός Αγώνας, Αθήνα 1985, σελ. 186).

Προηγουμένως την ογδόη εσπερινή ώρα της 28^{ης} Ιουνίου 1913 είχε καταληφθεί η πόλη των Σερρών. Χαρακτηριστικά είναι τα κατωτέρω τηλεγραφήματα:

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ		Υπόδ. ΣΤ'
ΤΗΛΕΓΡΑΦΕΙΟΝ	Τηλ	191
Εκδόση 11-505	Διεύθυνση	Διεύθυνση
Ο Παραλαβών	Παραλαβή	Διευθυνση
Εκ Τελεφ. Υπ. Υπ. 28/6	28/6	12.8 μ.
Δοίραμη		
Ποιητόν Σεραλλωζιάν		
αβ.		
Λαμβάνω την τιμήν περί 200		
βύζα 20 κίλωνι τηλεγραφήμα		
δοίραμη.		
28 Σεπτεμ. 28/6 10 μ.		
Γενιμόν Σεραλλωζιάν		
δοίραμη		
Οκτώβριον αντίτιμους μικράν βογ-		
γοσιμίας δυνάμει μολί 2000 αβ.		
βαλινά ουσόβειον 2000 αβ.		
εμπροσδοκησάν μου αβόδουα		
Μεταβίβωσις εις	επ	50%
		μ.
		Ο μεταβίβωσις

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ

Γράμ. ΣΤ'

ΤΗΛΕΓΡΑΦΕΙΟΝ ΤΗΣ 181

Αποστολέας Ο Παράστατος Γ. Β. Β.	Μ.	Διεύθυνση Παράστατος	Μ.
--	----	-------------------------	----

Προς: Στρατιώτη
 Αθήνας

28/6
 5 εσπ.

ΚΙΟΥΡΤΕ...
 ΑΜΠΑΣ...
 ΕΤΡΑΦ...
 ΕΙΣΤΡΟΦΟΥ ΑΡΧΕ...

Προσφώνηση Στρατιωτών
 28/6

Προσφώνηση Στρατιωτών
 καλή ημερα να αποσπασματος προσκίσεων.
 Ευπριδη στρατ Κορος ταχυμαλισδη σφιλο
 φραση προς την ημερα ταξιδιου. αποσπασμα
 προσκίσεων και των σφιλοφρασιων ελπιδα
 να ιδρωσιν χωραν να προσρησων αυτην απο
 ενδιαμεσιν εινδων κοριταβητων. οι
 βουρραει εν σαρτω εμεταξινι φαντα
 την ωρα ηφηναν μια σινδη φωροφραση

Μεταβίβαση εις						
----------------	--	--	--	--	--	--

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ

Υπό. ΣΤ.

ΤΗΛΕΓΡΑΦΕΙΟΝ ΤΗ 191

Είδηση εις	Μ. Διά	Αριθμός σφίξεως
Ο Παράκλητος	Καταστάσεις	

Εκ

ΤΗΛΕΓΡΑΦΕΙΟΝ ΤΗΛΕΓΡΑΦΩΝ
 ΑΛΙΣΤΡΑΤΗΣ
 ΑΝΩΤΕΡΟΝ ΤΕΛΟΣ
 ΑΝΩΤΕΡΟΝ ΤΕΛΟΣ
 ΑΝΩΤΕΡΟΝ ΤΕΛΟΣ

η βασις εις Λαρόν παρεμύθη
 ούδων εφορείων ώρα. Κενεί-
 νη Ελλάδα βουνοια υποθρε-
 ται από ορωτες θα δε από έρημο
 μέχρι Λαρόν εγγονία χωρία
 παρνοιάφουβι εν αιτη αναχθη
 ογη αι αν και η μικροτα κοσον
 η οαρις καδύ και τα χωρία εαν
 εν ερω ερμα ελδωνων κατω-
 των φονχοτων ορο των βουνοει-
 των ορατων. Εβδην μικροτα
Λαρόν

Μεταβίβαση εις	τι	ώρα	λεπτά	Μ.	Ο μεταβιβαστής
----------------	----	-----	-------	----	----------------

Η ιστορία της Αλιστράτης είναι πράγματι ένδοξη αλλά και πολύπτυχη. Μακρά και επίπονη. Γεμάτη δάφνες και δάκρυα, αίμα και ελπίδα. Μία ιστορία γεμάτη διδάγματα, φως και δύναμη. Υπήρξε καθόλη τη διάρκεια της μακραίωνης δουλείας της εθνική και θρησκευτική έπαλξη του ελληνισμού και ένα από τα σημαντικότερα πνευματικά κέντρα της Ανατολικής Μακεδονίας. Η εκπαιδευτική παράδοση της Αλιστράτης, συνδέεται αναπόσπαστα με την προσπάθεια των υπόδουλων κατοίκων της, αφενός μεν να διατηρήσουν αλώβητη τη χριστιανική τους πίστη, έναντι του Τούρκου κατακτητή, αφετέρου δε τον εθνισμό και την ορθοδοξία έναντι των Βουλγάρων, οι οποίοι από τα μέσα του 19ου αι. χρησιμοποίησαν κάθε μέσο, προκειμένου να επιτύχουν τον αφελληνισμό του μακεδονικού χώρου. Στον εξαιρετικά δύσκολο και διμέτωπο αυτό αγώνα, η κομμόπολη της Αλιστράτης υπήρξε το ακαταμάχητο φρούριο έναντι της σλαβικής επιβολής. Παρέμεινε όρθια και άκαμπτη.

Επισημαίνεται ιδιαίτερος ότι: Η εκτενής ανάλυση των ιστορικών γεγονότων, δεν έχει την έννοια της αναζωπύρωσης των παθών, αλλά της εθνικής συμφιλίωσης, της κοινωνικής γαλήνης, της ηρεμίας και της ομόνοιας, διότι η «Ιστορία είναι Ιστορία». Τη μαθαίνουμε για να μην κάνουμε τα ίδια λάθη. Η διπλωματία επιτελεί το καθήκον της και η ιστορία το δικό της. Καμιά δεν ξεχνάει την άλλη, δυστυχώς και για τις δύο. Γιατί υπάρχει ανάμεσα σε αυτές ο άνθρωπος και η ζωή. Υπάρχει η πάλη του ανθρώπου και η πάλη της ζωής. Υπάρχει η ανάσα του παιδιού και η ξεστασιά του ιδρώτα. Η ιστορία όταν γράφεται στο ρυθμό και τη ζέστα της ανάσας και του ιδρώτα, δε λησιμονεί. Σφάλμα θα ήταν, εάν ξεχνούσε τη διπλωματία. Εάν, λοιπόν, διπλωματικές αναγκαιότητες επιβάλλουν την άμβλυση παλαιών αντιθέσεων, σε καμιά περίπτωση δεν επιτρέπεται να διαγραφούν από τη μνήμη μας ιστορικά γεγονότα, που αποτελούν σταθμό στη διαμόρφωση της σημερινής πραγματικότητας. Αποτελεί χρέος μας προς τις επερχόμενες γενεές, διότι κατά το μέγιστο φιλόσοφο της αρχαιότητας Αριστοτέλη, *«όμοια ως επί το πολύ τα μέλλοντα γεγονόσι»*, κατά δε τον Πλούταρχο *«Τα γινόμενα τα τε γενησόμενα τοις γεγονόσι συνήρτηται»*. Επίσης, ο σοφός Θουκυδίδης χαρακτήριζε την ιστορική μνήμη ως *«αιώνια κληρονομιά του έθνους»*, ο δε πολὺς Κικέρων: *«ως μάρτυρα των χρόνων, φως της αληθείας και του βίου διδάσκαλον»*.

Υποχρέωση και ελάχιστος φόρος τιμής, είναι να γνωρίζουμε τα γεγονότα και να αναγνωρίζουμε την προσφορά των προγόνων μας. Να γνωρίζουμε την ιστορία μας, να αντλούμε συμπεράσματα, να μην επαναλαμβάνουμε τα ίδια λάθη και να υιοθετούμε τα θετικά στοιχεία. Όπως δε αναφέρει ο αμερικανός φιλόσοφος Σανταγιάνα: *«Οι λαοί που λησιμονούν το παρελθόν τους, είναι καταδικασμένοι να το ξαναζήσουν»*

και μάλιστα ενίοτε κατά τρόπο οδυνηρό». Επίσης, κατά τον Ισοκράτη: «Αν γαρ τα παρεληλυθότα μνημονεύεις, άμεινον περί των μελλόντων βουλευσει» (Ισοκράτης προς Νικοκλέα 36) = «Αν θυμάσαι όσα συνέβησαν στον παρελθόν, θα σκέφτεσαι καλύτερα για το μέλλον». Κατά δε τον Πλάτωνα: «Ουθ' υμάς αυτών είναι τίθημι ούτε την ουσίαν ταύτην, ξύμπαντος δε του γένους υμών του έμπροσθεν και του έπειτα εσομένου» = «ούτε εσείς ανήκετε στον ευατό σας, ούτε τα αγαθά αυτά είναι δικά σας, αλλά ανήκετε και εσείς και αυτά σε ολόκληρη τη γενιά σας, την προηγούμενη και την επόμενη» (Πλάτωνος Νόμοι XI). Τέλος, όπως είπε ο Λαμαρτίνος: «Η ιστορία διδάσκει τα πάντα, ακόμη και το μέλλον», ένα δε αρχαίο ρητό ότι «Η ιστορία επαναλαμβάνεται».

Χρέος, λοιπόν, ιερό, η ανάμνηση της τοπικής ιστορίας μας. Όλοι οι Αλιστρατινοί, όλοι οι Έλληνες, πρέπει να ζωντανέψουμε τις μορφές και τα λαμπρά τρόπαια των προγόνων μας, για να θυμηθούμε το μέγα τραγικό ποιητή της αρχαιότητας Ευριπίδη ο οποίος είπε: «Όλβιος όστις της ιστορίας έσχε μάθησιν». Ειδικότερα όσων συμπατριωτών μας, και δεν είναι λίγοι, που ξεκίνησαν χωρίς βοήθεια ή συμπαράσταση και ύψωσαν το ανάστημά τους στους επιβουλείς της γενέτειράς μας. Η ιστορία της Αλιστράτης είναι η δική τους ιστορία. Όλοι εμείς οι Αλιστρατινοί που γεννηθήκαμε και μεγαλώσαμε στην Αλιστράτη, απ' όπου αντλούμε ρομαντικές και σκληρές αναμνήσεις, έχουμε καθήκον να επιμείνουμε να ξεθάψουμε την ιστορία μας, να ανακαλύψουμε τις πέτρες εκείνες που μιλούν, για να αντλήσουμε πολύτιμα στοιχεία, αφού οι πρόγονοί μας δε μας άφησαν γραπτά στοιχεία και αποδείξεις. Δυστυχώς, όμως, ποτέ ο Έλληνας δε διδάχθηκε την τεράστια ιστορία του με τρόπο πρακτικό, κατανοητό και ελκυστικό. Ποτέ η ιστορία μας δε διδάχθηκε επί εδάφους, από ειδικούς - ιστορικούς και αρχαιολόγους. Πάντοτε αποτέλεσε αντικείμενο αποστήθισης ανιαρών, ως επί το πλείστον, σελίδων, που ήταν αδύνατον να συγκινήσουν την παιδική ψυχή.

Πιστεύω, ότι παράλληλα με τη γενική διδασκαλία της Ελληνικής Ιστορίας, θα έπρεπε να διευρυνθεί η διδασκαλία της τοπικής ιστορίας, σε κάθε ελληνικό νομό, για να μπορέσουμε να αγαπήσουμε πραγματικά τον τόπο μας. Έτσι, αφού μέσα από μια ζωντανή και ενδιαφέρουσα διδασκαλία, όλα τα ελληνόπουλα θα μάθαιναν άριστα, μετά από λίγα χρόνια, την ιστορία της ιδιαίτερας πατρίδας τους, θα παρακινούνταν να μάθουν συνολικά και την ευρύτερη ιστορία της Ελλάδος. Για τον άνθρωπο περιβάλλον δεν είναι μόνο το φυσικό. Είναι και το ιστορικά διαμορφωμένο. Όπως, λοιπόν, κάθε ζωντανός οργανισμός για να επιβιώσει, πρέπει να εξοικειωθεί και να προσαρμοστεί στο περιβάλλον, έτσι και η ελάχιστη στόχευση της ιστορικής διδασκαλίας στο σχολείο, πρέπει να είναι η πληρέστερη δυνατή εξοικείωση του μαθητή με το ιστορικό

περιβάλλον, όπου έτυχε να γεννηθεί ή, πάντως, να ζει.

Ημερομηνίες εθνικών γεγονότων ουδέποτε λησμονούνται, ούτε παύουν εορταζόμενες από το λαό στον οποίο ανήκουν. Τέτοια ημερομηνία για την ιστορία της κωμόπολης της Αλιστράτης, είναι η **1^η Ιουλίου 1913**, κατά την οποία ανέκτησε και πάλι την περιπόθητη ελευθερία της. Την ευλογημένη και ιστορική εκείνη ημέρα έχουμε χρέος να την τιμούμε και να τη γιορτάζουμε παντού και πάντοτε εμείς οι όπου γης Αλιστρατινοί και να προσπίπτουμε ευλαβικά στους ιερούς τάφους όλων εκείνων που βρήκαν μαρτυρικό θάνατο για τη δική μας ελευθερία.

Σήμερα η Αλιστράτη, αν και λαβωμένη από πολλούς παράγοντες και κυρίως από τη μετανάστευση, διατηρεί όλη την αίγλη και την αρχοντιά ενός πλούσιου παρελθόντος. Διατηρεί υπέροχα δείγματα εκλεπτυσμένης συμπεριφοράς, που μόνον οι αιώνες μπορούσαν να διαμορφώσουν, όπως δε λέει ο Αριστοτέλης:

*«Ηδεία εστί του μεν παρόντος η ενέργεια:
του δε μέλλοντος η ελπίς,
των δε γεγενημένων η μνήμη».*

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

Αγαθαγγέλου Μάγνητος (Μητροπ. Φιλίππων, Δράμας και Ζιχνών): *Αι δραματικά περιπέτεια Δράμας μέχρι της απελευθερώσεως αυτής, Ημερολόγιον (1η Ιουνίου-1η Ιουλίου 1913)*, Καβάλα 1913.

Διονυσίου Κυράτσου (Μητροπ. Δράμας): *Ιστορία της Ιεράς Μητροπόλεως Δράμας*, Δράμα 1995.

Κων. Άμαντου: "Τοπωνυμικά σύμμεικτα", Περιοδικό ΑΘΗΝΑ, τ.22ος/1910.

Λ. Βαρλαμίδου: "ΑΛΙΣΤΡΑΤΗ", *Μακεδονικόν Ημερολόγιον*, τ. Δ'/1911.

Douglas Dakin: *Μακεδονικός Αγώνας* (με τη συνεργασία των ιστορικών Ι. Κ. Μαζαράκη-Αιτιάνας, Ε. Κωφού, Ι. Διαμαντούρου), Αθήνα 1985.

Μαργαρίτη Γ. Δήμιτσα: *Αρχαία Γεωγραφία της Μακεδονίας* Αθήνησι 1874, Θεσσαλονίκη 1988.

Κων. Ι. Κοντού: *Η ιστορία της Αλιστράτης*, Θεσσαλονίκη 2003.

Του ιδίου: *Η Αλιστράτη στο διάβα των αιώνων*, Θεσσαλονίκη 2009.

Γ. Α. Λεβέντη (Γ.Α.Λ.): *Η κατά της Μακεδονίας επιβουλή*, Αθήναι 1966.

Γεωργίου Μ. Μάλαμα: *Μία άλλη προσέγγιση-Σπήλαιο-Αλιστράτη-Φαράγγι*, Αλιστράτη 2004.

Του ιδίου: *Η ενέδρα*, Αλιστράτη 2006.

Μελετίου: *Γεωγραφία παλαιά και νέα*, Ενετίησι 1728, Β' έκδοση υπό Ανθίμου Γαζή, Εν Βενετία 1807.

Βασιλείου Κ. Πασχαλίδη: *Δραμινά Ιστορικά*, Δράμα 1992.

Του ιδίου: *Η Δράμα 7000 χρόνια*, Δράμα 1997.

Ευαγγέλου Γ. Στράτη: *Ιστορία της πόλεως των Σερρών*, Σέρραι, Α' έκδοση

1909, Β΄ έκδοση 1926.

Βασ. Τζανακάρη: *Εικονογραφημένη ιστορία των Σερρών*, τ. Α΄ Σέρραι 1991.

Ι. Τσιικοπούλου: *Μελέτη περί λεξικού της καθ' ημάς δημώδους γλώσσας*, Εν Αθήναις 1892.

Βασιλείου Ι. Φάβη: "Ο δυναμικός τόνος της Βορείου Ελληνικής και τα αποτελέσματα αυτού", *Περιοδικό ΑΘΗΝΑ*, τ. 55ος/1951.

Γεωργ. Χατζηκυριακού: *Σκέψεις και εντυπώσεις εκ περιοδείας ανά την Μακεδονίαν 1905-1906*, Α΄ έκδ. Αθήναι 1906, Β΄ έκδ. Θεσ/νίκη 1962 (ΙΜΧΑ).

Κων. Β. Χιώλου: *Η Αλιστράτη Σερρών. Μία θρησκευτική, πνευματική και εθνική έπαλξη*, Αθήναι 1981.

Του ιδίου: *Συμβολή στην ιστορία της Αλιστράτης*, Αθήναι 1989.

Το αρχείο του εθνομάρτυρος Σμύρνης Χρυσοστόμου, τ' Α΄ "ΔΡΑΜΑ", Μητροπολίτης Δράμας 1902-1910, ΜΙΕΤ Αθήνα 2000.

Διπλωματικό και Ιστορικό Αρχείο Υπουργείου Εξωτερικών (Φάκελοι 6 και 8). Αρχείο Επιθεωρήσεως Στοιχειώδους Εκπαιδεύσεως (Χωρίον Αλιστράτη).

Έκθεση Κοινότητος Αλιστράτης: *Ιστορία του Μακεδονικού Αγώνος εν τη περιφερεία Αλιστράτης*, Αλιστράτη 1953.

Αρχείο Μουσείου Μακεδονικού Αγώνος Θεσσαλονίκης.

Αι βουλγαρικά ωμότητες εν τη Ανατολική Μακεδονία και Θράκη 1912-1913, (Γεγονότα-Εκθέσεις-Έγγραφα-Επίσημοι μαρτυρία), Αθήναι, τύποις Π.Δ. Σακελλαρίου.

"Ο Μακεδονικός Αγών κατά το 1907", (Εκθέσεις του Σακτούρη), έκδοση κειμένου, σημειώσεις, σχόλια υπό Βασιλείου Λαούρδα, εισαγωγή υπό Πέτρου Πέννα, *Σερραϊκά Χρονικά*, τ. 3ος/1959.

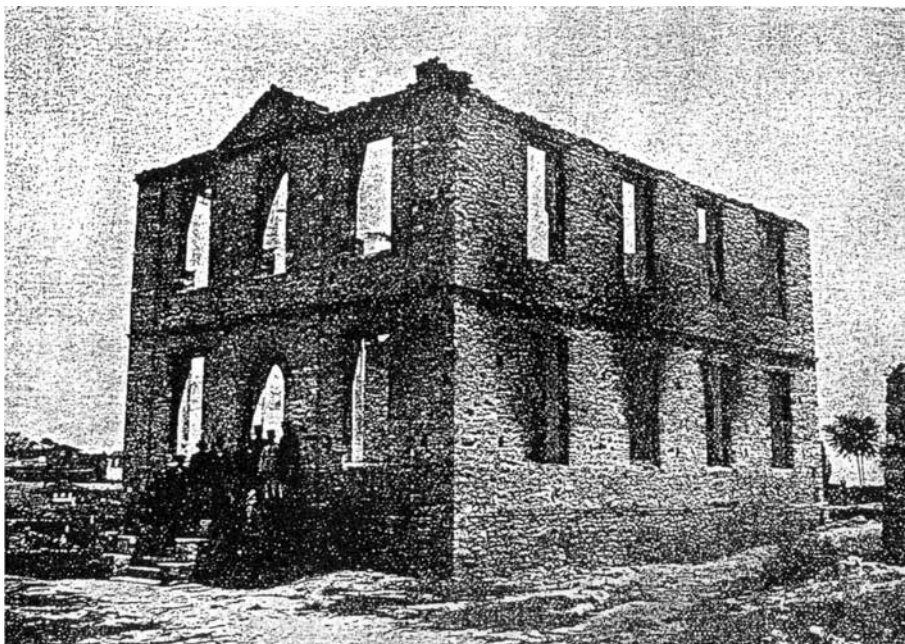
ΔΙΣ/ΓΕΣ: *Επίτομη ιστορία των Βαλκανικών Πολέμων 1912-1913*, Αθήνα 1987.

Ερείπια των καταστροφών στην Αλιστράτη.

Ερείπια από την καταστροφή της Αλιστράτης.

*Το Ελληνικό Οικοτροφείο στην Αλιστράτη, πυρπολημένο
από τους Βουλγάρους*